

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

виходить щодня, окрім понеділоків

Рік перший.

Од редакції: Читаючи нашу газету, треба вимовляти
є—як йе, и—як ы.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і вміняти статі; більші статі, до друку негодячі, переходять в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Умови друкування оповісток: За рядок попередю тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп. За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз. Телефон № 1458.

Київ, 17-го травня, 1906 року.

Ному з того Декларацию свою (оподобре буде?) міністерство звеліло вже повивішувати на улицах в Петербурзі по всіх стовпах та парканах. Збирається воно же й розіслати її по всій Росії та купами скрізь пороскидати.

Ми не знаємо, на що це робить міністерство, але можна буде тільки радіти, коли воно справді зробить те, що наважилось. Міністерству очевидно не досить того сорому, якого зазнало воно в думі перед народними заступниками; воно хоче свій сором прилюдно виказати само, з власного почину, перед усім народом. Нехай! За це і народні заступники, і всі прихильники волі народної в Росії тільки подякують міністрам. Це найкраще, що вони зараз зробити можуть, коли ще є у їх стільки зважливости, щоб лишитись по своїх місцях.

Усе вбожество уряду, усе його нехтування народних потреб, нерозуміння, чого хоче народ й чого домагається—нігде не виявлено так гарно і вимовно, як в міністерській декларації. Жадна прокламація проти уряду того не зробить, що оця урядова прокламація до народу: ви хочте землі—ми не дамо вам її, ви домагаєтесь волі—будьте ж задоволені з „военного положенія“ та з турем та з „карательних експедицій“. Колиш славний привітання німецьких робітників Лассаль потішав німецький уряд, що даремно, мовляв, забороняє він газети, даремно вилучає прокламації й не дає писати правду: його бо власні писання та виняки краще справлятимуться, а ніж опозиційні газети та прокламації. Це ж саме можемо сказати зараз і ми міністерству д. Горемікіна: розсилайте, панове, свою декларацію, роскидайте її купами скрізь, поширте її поміж народом як найбільше—і вона своє діло зробить добре. Та чи добре це вам буде?

Що важно Міністерство народної просвіти. Він подав до державної думи заяву про дуже пильне діло, яке неминуче зараз же, поперед усіх інших просвітних справ, повинна рішити дума.

Він бажає, щоб йому дано право дозволяти приватні курси і асігновано 40.029 карб. 29 коп., щоб перебудувати палмову оранжерею (сад у хаті, де ростуть пальми) юр'євського університету.

Тепер ми знаємо, яка є найпотрібніша у Росії просвітна справа: краща оранжерея для пальм. Народ гине в темряві, в некультурності, робить через свою невідомість холерні бунти, всі немосковські народи стогнуть під гнітом чужомовної школи, що калічить і душу, і розум безчасним дітям—дарма! Хай дума потурбується про оранжерею.

Середня школа своєю мертвотою, своїм гнилим духом поліцейської пободновщини убиває живі сили нашої шкільної молодіжі, доведла діло до того, що школяр і учитель зробилися найлютішими ворогами, доведла до того, що діти мусили поборитися політичними агітаторами, —дарма!

Оранжерея важніша річ. По університетах довгі роки не перестаючи, не припиняючись іде страшенна колотнеча, академічного життя нема, лаука впала і падає через те культурний рівень інтелігенції,—дарма!

Оранжерея, оранжерея поперед усього нам треба!

Чи дивно ж, що державна дума зустріла реготом цю першу заяву міністра народної просвіти?

І ці люди, що до такої міри не розуміють усієї важности становища, всієї великости потреб народів Росії, ці люди, що можуть виставляти себе на посміх усього світу,—ці

люде мають порядкувати Росією! Вони мають принести спокій кривавим хвилям розбурханого моря, вони мають реформувати Росію, перебудувати її на новий лад! Чи не глум же справді?

Але він, цей дивний міністр,—він цього не розуміє. Він думає, що його будуть слухати, що він поверне велику раду народних послів туди, куди йому хочеться!

Коли після того всього, що міністри вислухали від думи відповідю на своє оповіщення, вони ще не хочуть піти геть і поступитися своїм місцем тим, які справді вміють робити діло,—то нехай вони говорять. Нехай вони говорять якомога більше і що-дня все дужче й дужче виявляють свою нездатність до того діла, за яке взялися, все убожество, всю мізерію свого державного розуму.

Нехай говорять! Кожне їх слово буде тим нагиском гострої лопати, якою вони копають яму—самим собі.

Там, де ввесь народ прокидається і вимагає нового життя, там немінуча сила подій за-лягу загну старого ладу висуває його оборонцями—оранжерейних міністрів.

Чорна сотня або-ж „істинно-руссіє“ люде.

14 травня на військовому параді купка „істинно-руссіє“ людей, чоловіка 50—70, зробила „патріотичну“ маніфестацію військові.

Така-ж купка тих людей осмілилась подавати заяву урядові „від усього руського народу“ про те, що амністії не треба і що каря на смерть касувати не треба.

Такі-ж невеличкі купки, як знаємо, намовляли тему юрбу на погроми в різних городах і містечках Росії.

Все це невеликі купки засліплених Катів, які не вміють або не хочуть відріжжати світла від темряви, правди від кривди, закону від самоволі.

Яке має право та купка людей говорити від імени всього народу, робити свої злочинства теж іменням народу?

Ніякіського! Народ при виборах у державну думу, хоч які ті вибори були безправні та обмежені, показав ясно, чого він хоче і яким людям він довіряє: у думі, як відомо, величезна більшість—прихильники партії „народної свободи“ і це лівіші.

Оце-ж виходить, що ця купка „істинно-руссіє“ людей самовольно і без усякого права говорить від імени народу, каляє ім'я народу своєю брехнею і злочинствами. Вона поки що може це робити тільки тому, що у нас це нема волі і права: вона сміє це робити тільки тому, що піддержує її уряд, який сам не хоче дати волі і права народові.

Ми знаємо, що з наказу з Петербургу генералом Богдановичем розіслався циркуляр губернаторам, щоб намовляли „істинно-руссіє“ людей подавати телеграми до Царя проти амністії і за кару на смерть.

Ми знаємо, що всяким „чорносотенцям“ уряд залюбки дозволяв збиратись, промовляти, друкувати свої заклики до погромів і душоубства, сам навіть друкував ті заклики...

Ми знаємо, що при погромі розбивала білих безбройних і безневинних людей лишь купка „чорносотенців“ і босяків, але помагала їм поліція, жандармерія і військо.

Нарешті 13 травня (мая) сам уряд, устами першого міністра Горемікіна заявив, що він не дасть волі народові, прав і землі селянам.

Тепер ми можемо зрозуміти, чому так сміливо й нахабно невеличкі купки „чорносотенців“ або „істинно-руссіє“ людей (це все одно) можуть підіймати голову, говорити від імени народу, робити злочинства й пускати свої брехні—іменням народу.

Але нехай-же і ввесь народ зрозуміє, що ті темні сили—це не істинно-руссіє люди, як вони себе називають, а істинні злочинці і душоуби; слухати їх не треба, бо вони—вороги

волі і прав народу, а прихильники злочинства й безправія.

Слухати їх не треба ще й тому, що вони покірні слуги й наймити того уряду, якому наші представники сказали в думі: „ідіть собі геть, бо ми вам не віримо—бо ви не хочете добра народові“.

М. Л.

В обороні української школи.

Б. Грінченко. „На безпросвітномь пути“. Общ. украинской школы. Ц. 25 коп. Киев. 1906 г.

Шлях, яким довелось піти українській школі—то шлях сумний: на йому вона зазнала одні насильства з боку російського уряду. Починаючи з кінця 18 віку, Україна втратила свою рідну школу та замість неї їй було „даровано“ школу, в якій почали вчити дітей мовою московською. І сталося те, що численні школи з рідною мовою перевелися, вчення почалося з під багата, бо ніхто не хотів своєю волею ламати рідну українську мову...

Що далі—то гірше і важче йшло те вчення-мучення і нарешті школа московська не піднімала вгору народ український, а спускала його до низу, в безодню темряви, вбиваючи його духовні багаті сили, вносячи в його серце привирство до свого рідного та до своїх рідних, а часом вважали неохоту до науки. Школи московські калічили й калічать наш народ, затемнювали його, а не освічували. От той сумний шлях, яким йшло життя народної школи в нас на Україні...

Книжка д. Грінченка розповідає про це сумне становище народної школи на Україні. Книжку писано мовою московською за-лягу широкою, як кажуть, „публіка“, тоб-то за-лягу російських читачів. Те, що ця книжка з'явилась в той час, коли ми виходимо на більш широкий шлях свого національного життя, надає їй великої ваги. Ми мусимо і в Росії і в Європі познайомити людей з сумним становищем українців, як окремої нації.

І дуже цікава книжка д. Грінченка як раз це і робить: вона ознайомлює російське громадянство з нашим національним становищем з боку школи. Книжка розповідає про той „непоглядний шлях“ серед державного гніту, серед обмосковлювання, яким довелось йти нашій школі і на якому стоїть вона і зараз.

З початку автор виказує, як думають відомі педагоги, як от наприклад, Ушинський, Вессель, Водозов, Корф та інші, та що заявляють різні педагогічні гуртки та товариства про необхідність школи на рідній мові на Україні. Там таки автор розповідає про усія заходи та вимогання українських діячів та земств, що мали на меті заснувати рідну школу, але від уряду не дістали навіть відповіді. З цього складається історична частина книжки, а далі автор розглядає сучасне становище шкіл на Україні і доводить, подаючи велику силу фактів, що школа не навчає, а тільки калічить наших людей. Серед тих фактів найбільше шкодливе значіння мають відручники (книжки шкільні), в яких дітям ніщо не нагадує про свій край, своїх людей, свою історію, та які відразу одривають дитину від її батьківщини, і одриваючи не здатні дати їй пуття. Оце і є те шкодливе значіння шкіл на Україні, про яке доводить нам автор. Педагогічний закон такий: вести дитину від знайомого їй до незнамого. Цей закон забуває наш уряд і через те, скільки не працюють наші мученики учителі, скільки не втрачають свої сили і навіть життя, навчаючи дітей чужою, страшною їм мовою, школи не дають жадних корисних наслідків.

Дуже цікава та частина книжки, в якій автор малює безсилу боротьбу, яку доводиться вести кожному вчителю на Україні, коли він виконує обов'язки безневинного „обручителя“.

„Нам нагадується вчителька—московка, котра, опинившись в школі на Україні, спочатку дуже обурювалась з приводу „тупости і глуposti“ своїх учеників, наводячи приклади цього.

Од редакції.

Під час зборів державної думи

„Громадська Думка“

щодня містить справоздання про наради в думі, і звістки од власних дописувачів у телеграмах та листах.

Співробітник „Громадської Думки“ має кореспондентське місце в державній думі і державній раді.

Відомости про думу дають послы Ілля Шраг, Володимир Шемет, Павло Чижевський та инш.

Громадська Думка

щоденна політична, економічна і літературна газета, виходить в Києві з 1-го січня (января) року 1906.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА дає щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії й по чужих землях; звістки про всякі світові події, цікаві нашим людям; поезії та оповідання, наукові фелетони і т. и.

В ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ досі згодились писати: проф. Антонович В., Балабуха С., Бондаренко Ів., Боржковский В., Василенко М., Верзилов А., Винниченко Вол., Волох С., Вороний М., Ганейзер Е., Грінченко Б., Грінченко М. (Загірня), Григоренко Гр., Грушевський Ол., Дмитрів М., Дніпрова Чайка, Доманицький В., Дорошенко В., Дорошенко Д., Фремов С., Жебунов Л., Житецький П., Квасницький С., Квітка К., Коваленко Гр., Козловський В., Комаров М., Комарова Г., Конощенко А., пр.-доц. Корчак-Челуковський А., Коцюбинський М., Кошовий В., проф. Кримський А., Левіцький М., Леонтович В., Ліпа Ів., Липковський С., Лисенко М., Лисовський Ол., Лозинський М., Лотоцький Ол., Маковей О., Маркович Д., Матушевський Ф., Мирний П., Миронець В., Науменко В., Падалка Л., проф. Перетц В., проф. Погодин А., Русова С., Русов О., Самійленко В. (Сивенський), Славинський М., Сластьон О., Смутко П., Старицька Л. М. Сьогобочній Гр., Степаненко В., Тимченко С., Туган-Барановський М., Чернявський М., Чикаленко С., Шраг І., Ярошевський Б., Яновська Л. та инші.

Ціна газети Громадська Думка на рік 4 карб., на пів року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 місяць 50 коп. з пересилкою. За кордон на рік 9 карб., на пів року 4 карб. 50 коп.

Громадська Думка виходить щодня, окрім понеділоків та після свят. Адреса редакції Громадської Думки — у Києві, Михайлівська у., ч. 10.

Видає і за редакцію відповідає Володимир Леонтович.

Передплатувати ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ, окрім контори (Михайлівська, 10), можна ще по сіх місцях:

У Києві 1) в книгарні „Кієвської Старини“, Безаківська ул., ч. 14.

2) у відділі контори „Наша Жинь“, Хрещатик, 52.

У Ніжині в книгарні п-ні Чекмарьовой.

У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

3 1-го ТРАВНЯ

упорядковано

приставку газети „ГРОМАДСЬКА ДУМКА“ НА ДАЧІ:

Боярка, Дарниця, Пуща-Водиця, Святошино, Китаїв і Мотовилівка.

Числа „ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ“ будуть приставлятися передплатникам на всі оці дачі

власними рознощиками.

Просямо передплатників, коли вони міняють адресу або поновляють передплату, прислати друковану адресу або показувати номер бандеролі, за яким висилалася газета. Головна контора.

ПОТРІБНЕ

ПОМЕШКАННЯ

на 6—7 світлиць у КОНТОРУ.

центрі города під

Бажано 6 на вулицях: Прорізній, В. Володимирській, Фундуклівській, Хрещатику або ж де инде—на вулицях, що виходять на Хрещатик.

Адреса: Михайлівська, ч. 10, пом. 10.

Читала вона їм яєсь оповідання і стрієсь там такий вираз: „Красная рожа выставляла нзъ калитки“, і уявляє собі, як вони перекладали мені це? обурювалась учителька. Я не можу розказати, по їхньому, але вішлю так, що хтось зривав квітку (рожа—роза) та виїмав з гаманця (калитка)“ (стор. 22).

Таким чином справедливо каже автор при кінці книжки: „наша дитина мусить бути людиною* без рідного краю, без історії. Ознайомлювання з минулим свого краю, яке так розвиває громадянське чуття, розбуджує думку про свої обов'язки перед сучасним громадянством та будущими поколіннями для нашого школяра є рідч неможлима... і скільки б не давали в таких книжках з Гоголя чи кого другого на мові московській—все це будуть мертві, холодні, непотрібні нам згук“ (36 стор.).

Такий в загальних рисах зміст цієї цікавої книжки. Вже з цієї далеко не повної замітки виявляється велика вартість її за дла боротьби за рідну українську школу. Досвід автора в справі народної школи, як свідчить ця книжка, досить великий і через це його книжка єсть коштовний вклад у вбогу літературу що до української школи. Бажаємо було б завести цю книжку по всіх шкільних бібліотеках за для вчителів нашого краю.

Л. П.—сьній.

3 газет та журналів.

* „Рідний Край“, згадує, що старий лад не хоче вступитися по добрій волі, що його оборонці ще чують за собою силу і готові далі боритися з народом, сумовито питає: „Що буде далі?“ Дума не зможе помиритися з своїм безправним становищем: не на те її вибрали, щоб вона тільки балакала. Вибірочи своїх послів, народ казав до їх: „Правительство не показує ніякого наміру уступити; воно уперто стоїть на своєму, воно хоче по давньому держати в своїй руці увесь народ, не вважаючи на його волю, висловлену народними послами.“

А народ вже ніяк не хоче вернутися до старого безладдя й беззаконня, не хоче знов ходити в ярмі та пухнути з голоду і терпіти усіяк знущання... Значить, мусить наново розпочатися боротьба—велика, завзята і може довга—в миру уперлости оборонців старого ладу. Школа сил народних, школа життя тих нещасних, що муться загинути в тій боротьбі,—іх і так вже багато загинуло...

Сумно, сумно настає і минає тепер кожний день. І не буде краще, аж поки народ справді не матиме в своїх руках певної власті законодавчої і справжнього догляду за правительством. Аж тоді тільки настане добрий лад, як народні виборні будуть старші од усіх міністрів та як не буде в правительстві, ворожого народові, як правительстві виходить з народу і правуватиме з народної волі“.

Та, власть треба передати в руки народу, так чого ж оглядяться народові назад, надькатися над жертвами, що вже впали? Зостався вже короткий шлях до волі, ніж той, що ліг вже за нами в столітній майже боротьбі. Так кличмо ж до смілости, до рідної надії на близьку перемогу!

* Про заяву уряду перед державною думою „Рускія Вѣдомости“ пишуть: „Міністерська декларація гостро йде проти того, чого хотять і про що говорили народні заступники. Прихильно висловили своїми законами, що видані без думи, бюрократія хоче закрити для народних послів всі стежки до того, щоб перебувати Росію, давши їй нові закони. Між народними заступниками і кабинетом міністрів стала глибока прірва, непримиренна незгода. Працювати поруч вони не можуть. Неможна виступити перед народними заступниками людям з завітками і світлоглядом самовладних чиновників; неможна зовсім таки не розуміти, в який гострий час ми живемо, неможна бути таким сліпим, як міністерство. Воно зробило заяву, знаючи, що з того вийде суперечка, бо певне було, що коли стануть до боротьби народ і чиновницька власть, то вона переможе народ штиками. По парламентарних сторонах, де міністри відповіли перед заступниками народу, через незгоду поміж міністерством і парламентом або міністерство повинно подати в одставку, або уряд розпускає парламент, маючи надію, що після нових виборів у нього буде більше прихильників в парламенті.“

Виступивши з своєю декларацією, міністерство Горемікіна очевидно не думає подати в одставку через незгоду з думою на ту декларацію“.

Звістки, які прийшли сьогодні, показують, що пророкування „Рускія Вѣдомостей“ не справдилось. Горемікін очевидно не був далі прем'єром, а його достойним товаришам міністрами. Уряд, здається, пускається вже на більше хитру політику: він де в чому попускає думі і зовсім не виказує охоти йти на пролом, бо... боїться, що скоріше доведеться зломити шию йому, ніж кому іншому.“

* Горемікин повинен вступитися з міністерства, він вступиться. А хто ж на його місце? Бо знати хто на місце Горемікіна—то значить також хоч трох догадатися, що ж то буде? „Двадцятый Вѣк“ відповідає: „Міністерство Д. Н. Шилова—оце одне розумне, що можна зробити. Ми не думаємо, що з міністерством Шилова все прийде, чого нам треба, але ми привітаємо часне, прихильне до думи, знатне до праці міністерство під час переходу од теперішньої думи, яка повинна виспокоїти Росію, до нових виборів на основі всеобщого, рівного, простого і таємного голосування. Міністерству Д. Н. Шилова була б безперечно віра од

всей держави під цей час переходу. І воно спасло б Росію від революції“.

Державна Дума.

> Засідання 15 травня. Про засідання 15 травня ми вчера подавали деякі відомости у відділі наших телеграм. Сьогодні доповнюємо їх кореспондентськими звітками, друкованими у „Кієв. Зарі“.

Промова Щегловитова (міністр справедливости) робить таке враження, каже дописувач, ніби то уряд й надалі хоче повчати думу. Він ніби сподівається, що йому пощастить звернути її увагу на його проекти законів на те, що він думає робити, та на інші бюрократичні вигадики.

Кілька послів поклякаються на справу Золотової (подія на станції Тихорецька) та Спиридонової; послі кажуть, що недоторканість особи, се порожні слова, коли одночасно не встановити незалежності для суддів та щоб не мінали їх.

Родичев вимагає, щоб урядовці можна було притягати до суду так само, як і всіх громадян, щоб для них не видавалося ніяких окремих законів.

Чернослоб'єв каже про промову Щегловитова. Посол не чує з цієї промови, щоб міністерство було прихильне до народного представництва. Реформу зробити тільки місцевим судам не досить. Треба вернутися цілком до судових статутів з року 1861, одмінити в них тільки те-що, як того вимагає час.

Послі-латини нагадують про те, що Надбалтійська країна живе в особливих умовах, що там панує генерал Орлов, котрий знущається над людьми: коли селяне не скидають шапок перед поміщиком, то їх карають як злочинців. Треба, щоб в проєкті закону про недоторканість особи було окремо зазначено, що усі виняткові закони, заведені в країні, знищуються.

Дума збрала постанову не збиратися в середу та в суботу через те, що треба робити у комісіях.

111 послів пропонують думі виробити проєкт закону, що ривняв би усіх людей, щоб усіяк обмеження „крестянські“, національні, релігійні станові (сослові) привілей було відкинуто, жінок щоб зрівняли в правах з чоловіками.

30 послів пропонують думі запитати Століп'їна про ті перешкоди, що робить уряд людям, котрі хочуть допомагати голодним.

42 послі подали думі заяву по земельному питанню. Заява ся читалась у вечірньому засіданні думи 15 травня.

Петражицький каже, щоб не обговорювати цього питання в думі, бо з цього може постати дійсне стовітворення, а через те краще передати заяву в комісію.

„Права“ та „центр“ в особі послів Кузьмина-Караваєва, гр. Гейдена та кн. Волконського протестують, вимагаючи обговорення. Суперечки одкладено до завтраго (т. є. 16 травня).

Председателі державної думи подали тридцятьма послами ось яке запитання міністрів внутрішніх справ; Посол державної думи Тесля одібрав з Хороба на Полтавщині телеграму від учителя хорольського повіту Гарасима Ватви, що сидить в тюрмі 4 місяці. Обвинувачувати його жандармська прокуратура зрікається. Віце-губернатор Катеринич намагається його заслати. Прохаємо вас запрогестовати в думі й заявити про нечунування кривду, що чинять Ватві та й другим. В губернії все ще скидають з посад учителів та фершалів. Прохаємо приняти ці вчинки й дати місяць раніш сквітутім а посад політичним. Уповаженим від 75 осіб підписали Телешек, Дукало та Тремко. Маємо честь прохати вас подати на обговорення думи наше прохання і виробити запитання міністрів внутрішніх справ: на якій підставі держак в тюрмі хорольського учителя Гарасима Ватву, котрого ні в чому не обвинувачують? Питання се мало обговорюватися у вчорашньому засіданні державної думи.“

У вчорашньому-ж такі засіданні державної думи послі конституційно-демократичної партії мали зробити запитання уряду про чорносотенні телеграми, що друкуються у „Правительственном Вѣстникъ“.

Група трудящих пропонуватиме у найближчому засіданні думи, щоб зробити запитання уряду про звирські вчинки козаків.

> В думі й коло думи. Історичне засідання 13 травня викликало у Петербурзі цікависть до думи.

15 дня місяця біля Таврійського палацу багато людей, що слякуються покласти на думські хори. В кулуарах думи панує оживлення. Надзвичайну пошану виказують послів від Київщини Грабовецкому, селянинові у синій чумарді. Він веселий і гострий на слово. Його оточають панни; пос. Грабовецкий жартує: „ми з урядом, як ото два коти у мішку“, каже він.

Настрій взагалі надзвичайно багдорий.

Посол від Полтавщини Шемет одібрав приговор селян с. Пісок лохвицького повіту. Селяне наказують „невідступно домагається волі, націоналізації землі, амністії та автономії України“. У приговорі говориться: „борітеся сміливо, не одступайте а ні на крок“.

Під час перерви засідання дописувач розмовляв з де-якими послами. Усіх дивує поява сьогодні Щегловитова. Він з'явився в думу, маючи такий вигляд ніби нічого й не трапилося. Вийшло так, ніби Щегловитову неодмінно хочеться зостатися міністром.

Посліви Аладыну телеграфують з Сибірицини, щоб дума наказала вивести з алатирського повіту козаків, що живуть по хуторах графа Рибоп'єра. Козаки роблять безчинство, говориться в телеграмі, рубають шаблями коло поклаї. Є поранені. Поліція потурає. Як що козаки будуть зоставатися й на далі, за спокій не ручимось.

Уральські виборці телеграфують Жилкину, щоб він борюва за інтереси робочого пролетаріату і за увільнення усіх народів від політичного гніту.

Анітну сільський сход з Саратовщини телеграфує: „Благословяемо думу на тяжку боротьбу з ворогом, котрий непохитно захищає сваволю, насилля та беззаконство. Приносимо в жертву народнього представництва вистрадану під гнітом сваволі мужицьку думу“.

Шапошникову телеграфують з Путивля робочі буринських дукровенськ. Будьте мужні! Не спрахайтеся перешкоди. З вами російська робоча армія.

Говорять, що Мілюков в суботу подав остільки м'яку резолюцію (про перехід до чергових справ після урядового оповіщення), що навіть кадети її не прийняли.

З наказу міністра внутрішніх справ урядова відповідь думі буде розслана по всій Росії, щоб розповсюдити її.

З наказу с.-п.-б. градоначальника усі зібрання 14 травня були заборонені. Однаке один мітинг в городі, на якому було сила людю, відбувся. Мітинг урядили залізничоробники.

Промовля посол думи. Промовники висловлювали готовність піддержати думу в її домаганнях волі. Принято резолюцію, в якій значається, що урядова відповідь,—то се глум. Вночі за городом відбувалися мітинги соціял-демократів. Принято резолюцію так званими „більшевиками“ та „меншевиками“—вкупі. У ній висловлюється задоволення з того, що дума забалкала по людському. Піддержи думі соціял-демократи також обіцяли.

Член ради державної Авдаков казав співробітникам „Бирж Вѣд.“, що дії правдворної партії (камарілі) вже поруховані. Камарілі безсила. Вона краще за других знає, що тепер хазяїні—царь, дума та державна рада, дві третини якої поступового напрямку.

„Петербургская Газета“ сповіщає, що 14 травня в Петербурзі на засіданні „звзідної палати“ прийнято ось яку резолюцію що до думи: хай собі дума говорить скільки їй завгодно, а на засідання її щоб міністри більше не ходили; не вважаючи ні на які запитання й поширивши це на більшю округи військовий стан та побільшену охорону.

Дописувач „Кієв. Заря“ телеграфує, що ніби то кн. Урусов одібрав наказ скласти новий кабинет міністрів.

Той самий дописувач переказує як чуток, що ніби то Шинова викликали до Петербургу, а Століп'їн зрікся приймати доклади, прохаючи не турбувати його, бо незабаром він має вийти в одставку.

На засіданні української фракції послів державної думи вітали львівського професора М. Грушевського.

Українська фракція розроблює зараз отсі питання: автономія, аграрне і про мову.

Українська фракція одібрала телеграму із соціяльної тюрми на Чернігівщині. В дії тюрмі вже восьмий день голодують політичні в'язні.

Председателі державної думи одібрає шо-дня сотня телеграм із скаргами на свавололю місцевої адміністрації. (О. Ж.)

Заява 37-ми послів, подана в державну думу, в земельній справі.

Державна дума на своєму останньому засіданні признала, що вона не виконала б свого обов'язку, як би не складала закону, що задовольнив би гоєтру земельну нужду трудящих селянства, повернувши на це землі казенні, удільні, мастирські, кабинетські, церковні і землі приватних власників. Гадаючи, що неодмінно треба звержати приступити до порівнення земельної справи, ми, члени партії народної свободи, вважаємо за необхідне, щоб будущий законопроект поклав в основу такі гадки:

1. Побільшати площу землі, якою можуть користуватися всі, хто хоче обробляти її власними руками: беззе-

мельні та малоземельні селяне та інші хлібороби, за коштом земель: казенних, удільних, кабинетських, мастирських та церковних земель і земель приватних власників, примусово викуплені за кошт держави в розмірі, потрібному для реформи. Землі викупаються по справедливій оцінці, себ то згідно з звичайною для певної місцевости доходністю, при умові самостійного хазяїнування і не беручи на увагу арендних ціл, надто високих через нужду в землі.

2. Землі, взяті од казни, духовенства і приватних власників, складають з себе державний земельний фонд (запас). Основи, на яких землі з цього запасу передаються народові, що нуждається в них, повинні бути згідні з місцевими особливостями володіння землею, або користування нею. Признаючи, що в основу земельної політики повинно покласти передачу землі до рук тих, хто її обробляє, ми гадаємо, що це може бути зроблено таким робом:

1) треба признати право на поширення землі, якою можна користуватися для хліборобства, за малоземельними і безземельними родинами, що ведуть господарство тепер чи на надільній землі, чи на купленій, чи на арендованій. Там де є клас безземельних сільських робітників, то і їх повинно забезпечити землею на загальних основах. Окремї правила повинні встановити порядок, по якому можна наділяти землею тих безземельних, чи малоземельних, що покинули тепер господарювання, коли б вони захотіли почати знову обробляти землю. На місцях повинно завести особливий інститут для упорядкування землі. Цим інститутом треба дати право піднімати питання про зміни в списку особ, що мають право на забезпечення землею, коли б місцеві умови вимагали такої зміни.

2) Для кожної місцевости (губернії, району, повіта чи частини його) треба встановити звичайний розмір володіння землею, скільки її потрібно для людей, беручи звичайно на увагу можливі добровільного переселення, а також і взагалі кількість запасної землі. Бажамо, звичайно, було б, щоб кількість землі доведена була до такого розміру, при якому, беручи на увагу місцеві умови, а також і інші промислові доходи, де такі є, можна було б забезпечити головні потреби—Їжу, притулок (хату), одягу, повинности. Розмір земельної норми вираховується на їдока.

3) Забезпечити землею в такому розмірі треба тих хліборобів, що або зовсім не мають наділу чи власної землі, або мають її менше, ніж скільки встановлено буде для цієї місцевости на кожен двір.

4) Для того, щоб завести державний запас землі, треба, як вже було вказано, вижити крім земель казенних, кабинетських, удільних, мастирських та церковних, ще й землі, викуплені примусово з приватної власности окремих осіб і інституцій. Одбираючи землі, треба керуватися такими правилами: а) треба одібрати без всякого обмеження всі землі, що до 1-го януаря 1906 р. здавалися в аренду чи за гроші, чи з половиною, чи за одробоїт, а також і землі, які оброблялися здебільшого селянською худобою; разом з тим і землі, які досі ще зовсім не оброблялися, але здатні для хліборобства. Крім того для кожної місцевости закон повинен вказати вищу норму володіння землею, при тій умові, що власник вестиме господарство своєю худобою й інвентарем, себ-то вказати більше скількох десятин ніхто не може мати землі. Все, що поверх цієї норми, повинно поступити в земельний запас без всякого обмеження й виключок.

б) землі, не більші по площі од того розміру, який закон встановить для певної місцевости, як найвищий для приватного володіння, хоч вони й обробляються інвентарем власним, треба також викупити, колиб місцева хліборобська людність не могла дістати досить землі де инде у себе дома, або колиб цей викуп вимагався потребою знитити шкоди у череззполовцію, чи яку иншу неурочність що до розпологу наділів і поділу їх по „друках“; в) не можна викупати: 1) невеликі участки, що не більші розміру того наділу, до якого треба довести в певній місцевості користування землею кожної родини, 2) городські вигонні, також землі, що належать городам, містечкам, земствам, школам і добродійним інституціям, коли вони користуються цими землями для громадських, санітарних, учебных і тому подібних цілей; 3) землі під дворищами, садами, огородами (крім тих, що здаються в аренду), штучними лісами, виноградниками, хмільниками, саженими т. и. и, за виключком тих випадків, коли одібрати ці землі треба, щоб знитити шкоди у череззполовцію; 4) землі на яких збудовані фабрики, заводи, або інші сільсько-господарські підприємства, себ-то землі, обов'язково потрібні для них, без яких вони не можуть існувати; ті, що під складами, будівлями; але землі, що служать для

потреб господарських в підприємствах сільсько-господарського промислу, повинні бути викуплені разом з иншими землями, тільки, щоб було заведено особливий порядок передачі їх в земельний державний запас; 5) участки, котрі центральна інституція, що впорядковуватиме земельні справи, признає необхідним зберегти в приватному володінні, через виключний характер їхній і особливе громадянське значіння.

В. Землі з державного земельного запасу передаються в користування на довгий строк, розмір якого має встановити інституція, що завідуватиме цією справою. Земель цих не можна буде передавати.

VI. За всі землі, одведені з державного земельного запасу, береться платіж, розмір якої встановлюється відповідно доходу з землі і згідно з загальним розміром податку на землю.

VII. З державного земельного запасу спочатку одводиться земля місцевій малоземельній і безземельній людности. Коли зостанеться ще вільна земля, після того, як потреба місцевої людности буде задоволена, так вона оддається переселенцям з инших губерній, де не вистачило на всіх землі.

VIII. В місцевостях, де шахотної землі мало, а лісу багато, для забезпечення людности, можна повернути ці ліса в поле, коли вони не потрібні для збереження волі в річці. По инших же місцях ліса викупаються і повертаються у власність держави в тих розмірах, яких вимагає потреба місцевої людности в лісі, в лісному матеріялі. Порядок, по якому людність може користуватися лісним матеріялом з цих лісів, встановлюється особливими правилами.

IX. Закон, встановивши загальні основи земельної реформи, повинен дати право місцевим інституціям вказувати на потрібні зміни в йому, особливо що до розмірів володіння, коли вони вимагаються місцевими умовами, але обов'язково тільки зберігши основи реформи—стале забезпечення земельно-хліборобської людности через примусовий викуп землі у приватних власників.

X. Закон повинен вказати систему й порядок інституцій місцевих і центральної, які влязля б за підготовлення реформи й переведення її в життя.

Інституції ці повинні зараз же почати збирати й розробляти необхідні матеріялі, маючи на увазі постанови й розміри, вказані законом, і стоючи в тісному звязку з місцевою людністю.

Ми пропонуємо одібрати комісію з 33-х членів, яка повинна розробити і внести на розгляд думи законопроект по земельному питанню і передати в цю комісію матеріал і цю записку.

3 російського життя.

— Безробітні в Москві. Число безробітних в Москві дійшло до 10-х тисяч чоловік. Вони вибрали депутата, яка 16 мая іде до городської думи з демонастрацією й проханням роботи. Рада безробітних звернулася з прокламаціями до всіх робітників, заклинаючи зборятися товаришах, єднатися до купи коло ради безробітних! Вимагайте роботи, помешкання для безробітних, даремних городських їдалень і городських притулків, де б можна було переночувати.“

— Декларація міністерства. Міністерство внутрішніх справ приказало розсілати в страшенній кількості примірників по всій Росії декларацію уряду, прочитану в думі.

Є звістки, що в Москві вона вже порозлашлювана скрізь на стовапах, стінах, виставлена за шклом. Одно слово уряд хоче, щоб усі знали, як він про добро народу дбає.

— Ще про Гапона. Жінка Гапона д. Уздаєва надрукувала в газеті „XX в.“ листа, в якому рішуче заявляє, що Гапона нема в живих і прохає не тріпати його пам'яті.

— Куди йдуть доходи з удільних земель? Газета „XX Вѣк“ друкє цікаві відомости про уділі та удільні капітали. Справоздання про уділове хазяїство друкється всього на весього в 5-х примірниках і страшенно переховується од сторонніх. Доходи з уділових земель більші ніж величезні видатки. Про-року зостається кілька мильйонів рести. Вже цих мильйонів набралось більше 400 якій зараз переховуються в англійському банку.

— Одставка міністерства Горемікіна. Газета „Биржевая Вѣдомости“ довідалася з самого певного джерела, що весь кабинет подав в одставку. Міністром внутрішніх справ буде член думи кн. Урусов. Увечері було засідання ради міністрів, на яке запрошили навіть товаришів міністра. Питання про одставку вирішиться уже 16-го.

— Насувається реакція. 11 мая в Петербурзі в офіцерському зібранні армії та флота відбулось засідання „офи-

перського товариства оновлення", на якому було коло 60 чоловік. Промовці казали палкі промови, в яких виступали дуже вороже проти думи. Коли один з присутніх офіцерів, обурений погрозами промовців вжити рішучий мір проти депутатів, спробував було щось сказати, зібрання примусило його замовкнути, а голова одіслав у його право голошу.

— Горі чорносотенних газет. Як не щедро наділав грошима наш уряд видавців всяких чорносотенних газет, сподіваючись, що вони в пригоді стануть йому, а все ніякому для його толку з того не виходило. Чорносотенних газет майже ніхто не читав. Урядові ж гроші йшли в бездонні кишені "патріотів". Талановитих людей купити не вдалося, попадалась сама бездарність. Та міністерство швидко побачило, що тратити гроші на підтримку таких органів, все одно що за вікно викидати грошей же й на поліцію та інших не вистачає. Тому то воно рішило одібрати казенні податки у Крушевани, Бергів, Мещерських і їхні слабосилі газетки мусіли закритися. Ми вже подавали звістку за князя Мещерського. Тепер же газета "Мель" подає цікаві відомості за Берга, видавця чорносотенного "Дня". Міністерство позабавило його всякої поміччю. Та він не втрапив надії, зараз же їде до Петербургу прохати поміччю, хоче перекопати уряд, що то велика небезпека для держави, що його газета не може виходити.

— Справа ради робочих депутатів. Нарешті вже призначено день, коли буде розглядатися справа "ради робочих депутатів". Вибрали для цього 15 іюня. Депутатів вже не обвинувачуватимуть в тому, бунті то вони підготували узброєне повстання, зосталося тільки обвинувачення по 101, 102 статті. (К. З.)

— Там рішили вжити репресій. Газети подають самі протирічливі звістки, що одна дружина нищить. А певно всі вони більш-менш певні, бо всі вони виходять з різних джерел і в різних хвиллях, коли настрій коливальні. Вище ми подали звістку, що кабінет Горемикіна вийшов в одставку; доручено Урусову скласти конституційний кабінет. Газета ж "Дума" подає як раз протилежну звістку, що в вищих сферах рішили вжити репресій і силою примусити країну коритися своїй волі.

— М. Ковалевський знову дістає право читати лекції. Петербурзький університет прохав міністерство народньої освіти дозволити М. Ковалевському, знаменитому вченому і видатному політичному діячеві, читати лекції в петербурзькому університеті. Міністерство згодився задовольнити прохання університету. Так що проф. М. Ковалевський знову повернеться до кафедри, з якої його год 20 назад прогнав уряд за неблагонадійність. (К. З.)

Селяне в Петербурзі.

Як би той, хто говорить та пише про державну думу, що се мов би вигадка якоїсь революційної інтелігенції, а сам народ—селяне—цього б то зовсім не бажає, побачив, скільки тепер його з різних і близьких, і далєких місць являлося в Петербург, хто пішки, а хто машинною,—то певно знав би, що се не вигадка, а велика наущина потреба цілого народу. Точнісінько сказати, скільки селян явилось, не можна, а треба думати, що не менше 500. Слід тільки побачити, як вони з-за углів взирають і посилають на Таврійський палац, де засідає дума, мов би на яку святиню, та як тільки слідком ходять за своїми депутатами (членами думи) і слізю просять клопотатися про землю та інші справи, то, здається, нічого б не оставалося для чоловіка, що має до того силу й змогу, як тільки задовольнити всі ті народні потреби, бо вже видно, як у день, що се не вигадки, що се увесь народ бажає, а не та тільки маленька жменька людей, що в думі засідає.

Е. Копил.

3 українського життя.

— Лист послові. Селяне, робітники і саадати, що поприходили в Лавру на прощу, послали послові од Київя Пштейнґло ікону і листа. Після привітаннів та добрих бажаннів послан у листі написано так: "Перекажіть наше прохання цареві, що ми хочемо бути чесними робітниками, а не старцями та злодіями. Дайте нам землю, волю, працю і освіту. Ми всі вмиремо за права, за наші вимагання і за послів". (Р. В.)

— Лист до політичних в'язнів. що сидять у новоросійській тюрмі: "Дорогі наші друзі й товариші! Будьте терплячі і перетерпіть усе, що впало на вашу долю. Ми певні, що ваше святе діло правде; ви стали до оборони своїх пригноблєних братів; ви виступили проти всякого насильства і несправедливості."

Усі добрі люди з щирим сердцем жаліють вас і мучаться за вас так саме як і ви; ваші муки сталися муками народними; ви мучитеся за народ, а народ за вас. Будьте мужні і перетерпіть усе з міцною вірою в добре діло. Те, що ви зробили, не загине, а згодом з його зростає добро і справжня людська воля. Ви добре знаєте, що люди багато вже про що довідалися, та й далі будуть довідуватися. Тепер уже більша половина людей розуміє, що тяжко жити під старим урядом; незадоволення серед людей зростає і немилуче прийде край усякому злу й насильству, хоч би й як темні сили силкувалися гнітити все.

Ото ж, товариші, будьте мужні. Бог pomoже і все скінчиться добре. Волю ми здобудемо і ви всі вернетесь додому до своїх семей, до жінок, матерів, дітей. Уже надходить час визволення. Займається ясна зоря над нашим краєм, який так змучили, покатували насильники. Ми, селяне, посилаємо вам, своїм борцям за волю й землю низький уклїн до сирій землі". (Накан.)

— В'юрив. В Катеринодарі на виборах 11 мая вибрано всіх безпартійних прогресистів. Голосувало 4990 душ. Подано голосів за Безходарного 4152, за Базькевича—3960, за Степанова—3991, за Ширського і Ялового по 4064 голоси. (Куб.)

— В Катеринославських рещтанських ротах 1 мая. (3 з'яста селянинівого). "Описую в подробицях криваву драму, що відбулася в нас учора, 1 мая, в другій годині дня. Діло було так: після вранішньої провірки Сарай-Ламай звелі замкнуті всі камери; ми всі стали прохати його (не замикати) і почали калати наші камери, але на наше прохання не зважали і ми зосталися замкнені. По обіді (в своїй камері обідати не хотіли), приходять Сарай-Ламай у коридор; у 7-ій камері співають, що в їх було—не знаю; але тільки увійшов він до нас, забрав книжки з тих, хто читав, а хвиляні через десять уже в своїй камері почали бити політичних; потім перейшли у восьму камеру і так почали бити, а тоді прийшли до нас у дев'яту. Не можу описати тієї кривавої драми, яка тут відбулася, так тяжко на душу, що несила писати. Всіх побито, не завалили тільки Ольшанського та Садовниковоз; мене вдарево голошу шаблею по лозом по руці, звалено під лажку, а тоді бито револьвером; у мене вся спина синя, але криві на мені не було. Дуже поранено Віктора Гольша; проширлино ступню й живіт; Даниленко розрубав голову і їх обох одвезено в земську лікарню. Білову пробито голову, кому розрубано голову, кому руку. Кров текла по помосту; ліжка й стіни—все в крові."

В своїй камері Крайзеву розрубано голову й вуха. Ісєдєнка Василя дуже побито, Перцовському вибито два зуби і розбито голову; Гаврюшкі розбито голову; всього в своїй камері тяжко поранено 8 душ; у восьмій камері тяжко побито Чикалова, а старшому Завадзському одрубано пальці на одній руці, а другу розрубано; Витлані розрубано руку. В лікарню одвезено шістьох, найтяжче поранено Віктора Гольша.

Усіх нас у рещтанських ротах 65 душ, з їх 13 тільки побито, а 20 ще й поранено.

Через пів години прийшов і начальник і почав говорити: "що ви (себе то це він про нас) ,що ви народили?"—А ми ж нічогосінько не робили, всі лежали, а Даниленко навіть спав."

Через пів години прийхав губернатор, тюремний інспектор, прокурор і товариш його, лікарі і хвершали. Губернатор питає нас, на що ми так робимо, що викликаємо сатрапів на такі вчинки; а ми нічогосінько не знаємо, чим же ми тут винні. Просимо тебе NN, написавши про це в московських та в петербурзьких газетах од нас, од усіх в'язнів. Ми не робили ніякого бунту і увесь час боялися його. Правда, викинули в своїй камері червоий прапор з написом: "3 першим маєм"; але досталося найбільше нам, у 9-ій камері, мабуть через те, що нас усього чотирнадцятеро було. Просимо тебе, не забудь нашого прохання; ми б написали, та не знаємо адрес редакції. Усі ми, побиті й поранені, не маємо ніякої оборони од звірської самоволі та насильства. Невже не оступиться за нас громадянство? Не відкується на наші слози й рапи? Що тут було? Що тут було? І тепер морозом пробімає, як згадаєш."

Годин у п'ять пригнало до тюрми кінних стражників і стояли вони всю ніч; на варті поставлено саадатів фєодосійського полку з охвицером. Вони березуть у коридорі і кругом з окода, вони, видимо, спочувать на нас, хоч ми з їми не говоримо і не підходимо. В шостій камері лежать 15 чоловік тяжче поранених, а ми, менше побиті, лежимо в своїх камерах.

Кляються всі і бажають здоров'я. Ждали амністії і діялись."

З мая з Катеринославу послано послові Михайличенкові таку телеграму: "1 мая над політичними в'язнями в Катеринославських рещтанських ротах вчотно гадке звірське катування. Чотирьох тяжко поранено і одвезено в земську лікарню, 31 побито й поранено. Рубано голыми шаблями, бито прикладами, топтано ногами. Камери залито кров'ю мучеників. Чи буде врешті припущено діяті оргії звірчатив? Ми вимагаємо амністії всім політичним. Вимагаємо, щоб насильників поставлено перед суд присяжних." Підписали родичі в'язнів. (Н. Ж.)

— Пан без робітників. В богодучівському повіті (в Харківщині) селяне самі не пішли на роботу в маєтки Кеніга, і силоміць не дозволили підкому там робити. Вийшло все через те, що в Кеніга дуже мала плата. (Т. А.—во.)

— Страї і нозани. В Одесі арештовано уїнованеного од робітників російського товариства пароплавання. Через те робітників на пристані застрайкували і серед їх дуже неспокойно, так що туди послано дві сотні козаків. (Рьч.)

— В одеському повіті з'їхався селяне з двох волостей (за 100 душ) і постановили написати послам од Херсонщини, щоб вони вимагали: 1) повної амністії, 2) скасування військового стану і всяких побільшєних та надзвичайних охорон по всій Россії і 3) щоб ця державна дума роз'їхалася, а замість неї щоб вибрано нову на основі всезагального, рівного, простого й таємного голосування.

Окріч цього селяне постановили придатися до всеоросійської селянської спілки і вибрати з меж себе комітет. (XX B.)

— Про врожай. В Херсонщині до сього часу хліб росте дуже добре і коли ніякого нещастя не станеться, то через який місяць голодні люди вже дідуться врешті свого шматка хліба.

В Київщині все сподіваться доброго врожаю; але подекуди вибило хліб грядом. Дуже гарна була і рина й озимина на Поділля, але великі дощі заробили лиха: чимало хліба полягло та вигнило; і гряд вибив чимало.

У Харківщині з весни була посуха, але в май пішли дощі і на полі повеселішало; і трава, і хліб пішли добре рости.

У 13 мая увяв гряд у Германівці київського повіту. Ішов він чверть години і за цей короткий час до щенту вибов 560 десятин хліба панського та селянського, городнун, садки. Пораховано, що тут шкоди набрав гряд на 167 тисяч рублів. (К. З.)

В справі видання „Кобзаря“.

В числі 104 „Громадської Думки“ д. Ганчук справедливо зауначє, що добродійне товариство в Петербурзі дуже мляво береться до повного видання „Кобзаря“, і радить справу цю посунути наперед, оголосивши перш за все передплата.

Такий спосіб мені здається найкращим. Треба зробити яко мога більшу рекламу, розіслати тисячі оголошень по всій Україні і оповістити по часописах і журналах про видання, ціну його і головню про те, що це *перше в Россії повне видання*. Передплата безперечно буде поважна. Розуміється, бажано, щоб видання було не дуже дороге,—не більш як і карбонаець, як що передплачуватиме хто заздалягидь, а коли книжка з'явиться на світ, то можна буде визначити ціну більшу (хоча б і 1¹/2рублі). Але як тут ріжниця буде не велика (усього на 50 коп.), то можливо, що інтелігентні покупці не дуже квапитимуться заходиться за замовленнями наперед, аби не мати клопоту. Через те, мені здається, не слід вважати на те, що зразу передплата може буде й не така велика, як хотілося б. **Повного видання „Кобзаря“** мусить за год—два розійтися не кілька тисяч, а десятків два-три тисяч примірників... Але головне: щоб кожне чуло, щоб кожне знало, що друкується і незабаром буде у нас в Россії *повний „Кобзарь“*.

Друкувати, на мою думку, треба тим правописом, що й в галицькому повному Кобзареві (виданні д. Романчука). Адаже ж доставали якось люде закордонне видання і аж он як зачитувалися ним, хоч воно без з та м. Тільки радимо видавцям не друкувати віршів, розбивши на такі відділи, як у д. Романчука, а краще друкувати хронологічно, під ряд, як були вони написані...

І ще я думаю, що треба, щоб видавці видрукували тисяч кілька „Кобзарів“ дехвищих, на потанний папері так копійок за 40 або 50, щоб селяне купували собі, бо як і карбонаець або півтора—то це для них буде дорого.

Бажано було б, щоб благодійне товариство Петербурзьке не гаялося з цією справою, а до осені видрукувало повного „Кобзаря“...
В. Ніколасевич.

У Києві.

— Дісертація. Сьогодні, у 1 годині дня, в 14 аудиторії київського університету лікар А. Зверг буде захищати дісертацію на доктора медицини: „Ученіє о динаміческом антагонизмѣ ядовъ“. Опонентами назначено профєсорів: Ю. Лауденбаха, К. Вагнера і В. Ліндемана.

— Нові вибори гласних. Замість недавно скасованих виборів гласних київське городське присутствіє назначило нові вибори гласних городської думи для: Старокіївського учаску на 10 мая, Лук'янівського—23 мая, Либедьського—26 мая, Дворцового—29 мая, Подільського—31 мая, Печерського—2 іюня, Пасюкського—5 іюня і Бульварного—7 іюня.

— Збори фізіно-медичного товариства. 18 мая у 8 годині вечора в аудиторії терапевтичної клініки університету відбудеться чергове засідання членів київського фізіко-медичного товариства. Будуть докладати: 1) проф. Ю. Лауденбах „О чистой водѣ“, 2) лікар А. Біліна „Случай первичного хронического фибринозного бронхита“, 3) лікар Д. Ермолинский „Случай новообразования легкого“.

— Наказ державної ради. Державна рада, розглянувши земський роспис на 1906 рік для південно-західного краю, завважало, що земські видатки з кожним роком побільшуются і доручила міністерству внутрішніх справ наказати земствам, щоб здержувались витрати грошів на ті, речі в яких не дуже велика потреба.

— Українські вистави. 18 мая буде в городському театрі перша українська вистава артистів трупи Левицького. Буде виставлятися „Наталка Полтавка“ Котляревського.

— Вицучено з тюрми. 13 мая вицучено з Лук'янівської тюрми тяжко хворого провізора Ісака Галкина, що був арештований 4 декабря минулого року на зібранні на Фундуклеївській вулиці в будинку № 51.

— Продаж маєтків. Правлєніє київського земельного банку назначило торг на продаж маєтків в г. Києві і губерній через те, що власники маєтків не виплатили позичених грошей. Всеього буде продаваться 223 городських маєтків, з них у Києві—91; у київській губернії назначено продаж 59 маєтків. Найбільший маєток, що буде продаватись, належить Подгорському у с. Малій Березні, сєвирського повіту. В подільській, чернігівській і волинській губерніях київській земельній банк назначив на продаж 209 маєтків.

— Вільна субота. З наказу начальника південно-західної залізничі К. Немішєва з 1 іюня по 1 сєнтября в управлєній залізничі не буде роботи у суботу.

— Бюрократична причина. Київська губерньска земська управа просила у міністерства внутрішніх справ дозволу видати з земських грошей 500 карб. на поїздку в осєні ветеринарних лікарів на крайвий з'їзд, що буде в Одесі або в Харкові. Міністерство не дало дозволу через те, що наче б невідомо, коли і де буде з'їзд ветеринарних лікарів.

— Прусанські курси. Київський губерньський земський комітет на февральському засіданні постановив прийняти в земство сільсько-хазайській курси в с. Прусєх, черкаського повіту, зєсновані д. Осєдчим. Сими днями міністерство хлєборобства сповістило київську губерньську земську управу, що воно згодилось видати земству грошову заемогу на це діло, тільки з умовою, що земство купить у Осєдчого маєток в с. Прусєх і буде завидувати сільсько-хазайськими курсами само.

— Нагорода за експонати. Рада першої української вистави у Києві в сьому році назначила 28 нагород за експонати: 1) Полтавському земству за ткацькі виробі, килими і за розвязок домашніх виробів. 2) Гєдєнівській шкільній ткацькій майстерні Варвари Ханєнкової за ткацькі виробі. 3) Емїлії Вєсєр за малюнки писанок і емілії, як малювати писанки. 4) Крєстїнину с. Дибинєцє, канївського повіту, Кєлєнику Масюку за ганчарні виробі. Воім їм дано великі срібні медалі—вища нагорода. 5) Крєстїнї с. Пєдєцє, липовєцького повіту, Орїні Арєсєв за писанки—10 карб. 6) Крєстїнї с. Вєрбївки, чигиринського повіту, Вардї Прозорівї—5 карб. 7) Крєст. м. Зозова, липовєцького повіту, Мотрї Сїкаловіч за народні вишивки малу срібну медаль. 8) Козачї с. Нєдри, переяславського повіту, Надї Тлєнєнкової за народні вишивки—5 карб. 9) Марї Каньовської за народні вишивки—мусянжову (бронзову) медаль. 10) Крєст. м. Зозова, липовєцького повіту, Марї

Хайнацької—мусянжову медаль і 15 карб. заемоги за народні вишивки. 11) Крєст. с. Кєлєбовці, ямпольського повіту, подільської губ., за народні вишивки—мусянжову медаль і за шкєдливо—10 карб. заемоги. 12) Крєст. с. Вєрбївки, чигиринського повіту, Одардї Бондарєнкової—за народні вишивки—5 карб. і мусянжову медаль. 13) Крєст. с. Сунок, черкаського повіту Опанасовї Дєм'яєнкової за ганчарні виробі—мусянжову медаль. 14) Федору Грабовському за вирізування і народні вишивки на кожухах—мусянжову медаль. 15) Крєст. с. Мїських Млїнїх, звїнкївського повіту, Остєпів Почеполюк за ганчарні виробі—5 карб. і мусянжову медаль. 16) Крєст. с. Сєкїрїнєцє, винницького п., Івановї Коломїйчїх за плетиво копчїк з рогози—мусянжову медаль. 17) Крєст. м. Огрінї, новомосковського повіту, Катєрїнославської губернії, Мїколї Булєнку—за малюнки скрипї—мусянжову медаль. 18) Церковно-приходької однокласовї школі с. Чукова, брацлавського повіту, за витаняні учєнцями з вонї килим—мусянжову медаль. Ученцям Гандї Осєлянцїкї і Євгєні Гулєватїй—по 5 карб. Ученцям руčních робот Людмїлї Яворської—поляка. Нагороди похвалїних листами: 19) Крєст. с. Кєлєбївки, ямпольського повіту, Марїні Бурдєїтїй—за народні вишивки. 20) Крєст. с. Кєлєбївки Улянї Будновїй—за народні вишивки. 21) Крєст. с. Вєрбївки, чигиринського повіту, Мотрї Нєсєнєнкової—5 карб. за вишивки. 22) Крєст. с. Вєрбївки, Оніськї Цєпковїй за вишивки—5 карб. 23) Крєст. с. Сунок, черкаського повіту, Мотрї Крєпєнкової за вишивки—5 карб. 24) Крєст. с. Сунок Марїї Луєнєнкової за вишивки—5 карб. 25) Крєст. с. Сунок Пєрасїї Максимєнкової за вишивки—5 карб. 26) Крєст. с. Стєпанїєвкї, радомїсьського повіту, Ганнї Лубаш за малюнки писанок—5 карб. 27) Крєст. с. Гєлєцькї, звєнігордського повіту, Дмитровї Солтєсу за ганчарні виробі—5 карб. і 28) Крєст. с. Дибинєцє, канївського повіту, Лєвру Трїдїду за ганчарні виробі.

— Сільсько-хазайські склади. Агронічичє бюрє київської губерньської земської управи розсїлає у повітї управи програми про організацію сільсько-хазайських складів у Київщині.

— Резолюція агрономічної ради. Агронічичє рада київської губерньської земської управи на засіданні 7 мая, вислужаючи доклад губерньського земського агронома Сєзєнова про організацію дїрного кредиту у Київщині, постановила: 1) прийти на поміч сєлємам в справі правильної організації дїрного кредиту, через те, що сєлєня в великій нужді; 2) заволоти по сєлах позичковї і кредитовї товариств; 3) поширити серед сєлєя вїдомості про дїрний кредит читанками і організацію товариств, допомогти товариствам купувати ріжні рєчї і продавати сільсько-хазайські припаси, позичати гроші з страхового і продовольственного капїталу, на добрих умовах; 4) помагати посередницькій роботї спілки кредитових товариств. Поки що єсть одна спілка, до якої пристало 6 товариств; 5) щоб краще вєсти кредитову справу, потрібнє запросити інструктора; 6) встановити справочне і комісієне бюрє; 7) засновувати губерньські земські каси дїрного кредиту по закону 7 іюня 1904 року; 8) з губерньської земської каси видавати гроші не тільки кооперативним інституціям, але і окремим товариствам і людям і 9) щоб краще поставити справу дїрного кредиту, частіє скликати з'їздї представників кооперативних інституцій.

15 мая поліція задержала на Подолї Ісєка Кєлємановича, що вкрад гроші і хустку з плєчї у міщанин Єстєрїє Рєйфєлдє.

15 мая в Італїні Тамара на Андєрівській вул. 15 невїдомим людям дуже побїили міщанина Іваня Моршановича, якого одправлено у Олександрїєвську лікарню.

15 мая вранці у Кєдєчюку сєлї застрєлился з револьєра „Браунїнг“ робїтник залїзнодорожних майстерєнь Пєтро Лємакин.

В київському губерньському земстві.

6 мая увєчорї, в помєшканнї київської губерньської земської управи, відбулася нарада агрономів та земських діячів, покликана спеціально на цю та інші наради, що мають відбуватися цими днями. Прочитано було двє праці губерньського агронома В. М. Сєзєнова: „Про агрономічну діяльність київського земства“ та про „Заходи земства для обслуговування київської губернії з боку сільсько-господарського“. Влічити д. Сєзєнова, який, за короткий час (кілька місяців) пробування свого в київському земстві, вивив налициячну енергію, велику та корисну працю,—обидва цікаві, цінні і вартї уваги. Особливо важний перший вїдчїт, в якому зазначєно, що повинно робити київське губерньське земство для того, щоб покращав добробут сільського люду в губернії. Провідні думки д. Сєзєнова, цілком справедливі, такі: 1) треба помагати люду здобувати на вигонних умовах гроші для обороти—організація дїрного кредиту; 2) розвинути в людах самодїяльність, розповсюджуючи яко мога більше усякі коопєрації (кредитовї, сєсудо-зберєгатєльнї товариства, сільсько-господарські та потрєбительні); 3) як найширше розповсюдувати сільсько-господарське знання та умїння; 4) допомогати скопувати та збувати усякі продукти сільського господарства.

Які б вїдчїти у нас не сталися—чи політичні, чи економічні, чи громадські—все одно згаданї потреби будуть завждї найголовніші, без них людинь не може обїятися, і здійснення їх будє головним завданнєм місцевї самоуправи, від волости і до губерньського земства.

Хоч які лишє теперішні обставини життя, а все ж і зараз можна дє-що робити, і посєреду всього причяти людинь до громад-

ської самодіяльності... Цього досягти можна головню через кооперацію—товариства кредитові, потребителів та інші. Без кооперації сільське життя не може покращити. В кооперативних інституціях (учреждениях) люди навикивають працювати гуртом, так, як того вимагають громадські потреби, а крім того вони допомагають людям поліпшити свій добробут. От через це зовсім мусить звернути особливу увагу на усі форми кооперації, бо в них воно матиме найкращі успіхи. Робити економічні та сільсько-господарські поліпшення. А для того, щоб кооперація на селі як слід прийнялася, треба, щоб люди про неї як можна більше знали й чули,— треба писати по газетах, видавати книжечки та й просто слухати до людей про це говорити, розказувати, через що власне ідея кооперації важна і потрібна, і яким чином можна її справдити. Як що де вже люди нападуть на цей слід і захочуть і в себе кооператив запровадити, то зовсім повинно помагати їм порадою, й засобами. От така робота можлива і зараз, і я, як громадський агроном, ставлю її на перше місце".

Видання корисних книжечок в справі кооперації, вказівки та поміч кредитовим, потребителів та іншим товариствам, грiшми, особливо спочатку, а також догляд за існуючими уже кооперативами, постачання людям господарського знаряддя, машин—усе це ті головні потреби, яких найбільше вимагає життя, та які повинні в Київській земстві не спускати з очей.

Розуміється, це так широке завдання, так велике діло, що Київське земство (не виборне) не може виконати його одразу, бо немає ні сил, ні засобів. Але що воно зараз може і повинно зробити,—це, окрім видання та розповсюдження корисної сільсько-господарської літератури, засновати при губернській управі справочно-комісійне бюро, яке б давало всілякі відомості що до куплі й продажу де-яких товарів, наприклад, машин та знаряддя хазяйського, головню для кооперативних інституцій, а також продаж насіння та трав.

Такі провідні думки в докладі д. Сазинова. Проти цього ніхто не може змагатися; не змагалися і численні опоненти на зібранню, що дебатовали з приводу докладу д. Сазинова. Як що й зауважали вони, то хіба те, що земство не може одразу багато зробити, бо воно не має потрібних людей і засобів, та що Київська губернія не обслуговує цілком з боку сільсько-господарського. Що до цього останнього, то справедливо зауважав проф. Богданов, що справа ця зараз не така вже й головна, а робити щось, допомагати людям можна й без обслуговування.

Це цілком справедливо. Губернське земство повинно узяти на себе почин, бути тим осередком, куди людність буде звертатися за усіма порадями та вказівками. Нам, з власного досвіду, відомо, як люди охоче беруть участь у якійсь добрій справі, радніші в себе щось зробити, та не знають, куди вдатися, хто б їм найкраще порадив. Добре, коли десь поблизу лучиться людина, який така справа (наприклад, як кооперація) ближче відомо. А коли усі знають, що в Київському земстві є спеціальний відділ і спеціальні люди, що одгукуються на запитання, та коли побачити, земство справді подає людям поміч, то справа з кооперацією в Київській губернії, а значить і взагалі поліпшення добробуту сільського люду, стане на добру путь.

7 мая було знову засідання, на яке прибули й уповноважені від сільських кооперацій з Київщини. Д. В. Сазинов прочитав працю свою про "Потребу дрібного кредиту в Київщині", в якій доводив, що ідея кооперації, а між іншим кредитової інституції в Київщині мають успіх, особливо в останні часи багато постає кредитових товариств. Д. Сазинов, розглянувши статут кредитових та ссудо-зберегателів товариств і умови, при яких вони існують, не робить ріжниць між ними: і ті, й другі добрі,—які кому більше до вподоби. За те нічого не варті сільські банки, яких у Київщині дуже багато, а користі з них дуже мало. Д. Сазинов радить, щоб земська управа допомагала кооперативним інституціям, а банки сільські залишила. Щоб кооперативні грошові інституції ще більше розповсюджувалися, д. Сазинов вважає за потрібне видати книжечку про грошові інституції, викладати через земство право вживати рештку "продовольственного капитала" на кооперативні справи та давати людям із того фонду грошову допомогу.

Зібрання ухвалило пропозиції д. Сазинова. Багато висловлювалися за те, який тип кооперативних грошових інституцій кращий,—операційних грошових інституцій, чи кредитових товариств асудо-зберегателів, чи земстві, що земство повинно допомагати обом типам, бо після закону 7 червня (іюна) р. 1904 ріжниця між ними дуже й дуже незначна. Що до видання книжечки про кооперацію—то ухвалено видати її й по українському. На прикінці уповноважені від сільських кооперативних заступників відбувалися якомога частіше, і що всі справи узяв на себе агрономічний відділ земства.

Можна сподіватися, що з появою в Київському бюрократичному земстві працівної людини в особі д. Сазинова, шире відомого справи поліпшення добробуту люду, дуже важна справа кооперації на селі не заре, а розвіється буйним цвітом. Бажалося б, щоб надії наші не пішли маре... Д.

Вибори.

Членами державної думи від тобольської губ. вибрано: Чаєтгорцова, Колокольчикова і священика Савина. Виборикінчаються завтра.

Телеграми.

С.-П. Т. А.

Державна дума 15 мая.

Засідання почалося знову в півшостої години вечора. Комісія дев'ятинадцяти пропонує назначити засідання на раніш 2-х годин для роботи комісії і відділів назначити один день на тиждень крім неділі. Про сю пропозицію довго сперечались; говорили багато ораторів. Запропонували назначити для роботи комісії і відділів 2 дні на тиждень. Голова балотує усі дні на тиждень. Дума згожується, щоб засідання не було щотижня у середу і суботу; дума, коли хоче, може назначити засідання і в неділю. Засідання, коли не буде про се іншої постанови, починатимуться у 11 годин дня.

Як що у понеділок, або вівторок, у четвер, чи в п'ятницю прийдеться свято, то засідання можна назначити і в середу або в суботу. Читають пропозицію 111 членів думи про загальну форму видання законів, поділяють на 4 часті. Головна засада формули: усі громадяне, чоловіки й жінки, рівні перед законом.

Пропозицію вітають гучними оклесками. Читають пропозицію запитати міністерство внутрішніх справ про голод—чи думає уряд далі боротися з голодом і чи знає він, як місцева адміністрація перешкоджає людям боротися з голодом. Як бути з усіма отсеми пропозиціями виявляється на слідуючому засіданні. Дума починає вибирати комісію з 15 душ.

Під час виборів Петражицький пропонує передати комісії 33-х подільний проект закону про землю без попереднього обговорювання його. Голова думи пояснює, що забороняти зовсім обговорювати якийсь проект не можна, можна тільки пропонувати перестати обговорювати його. Обговорювання вже почалося. Медведев і князь Волконський підтримують пропозицію Петражицького. Савельев (з нижгородської губ.) рає вибрати окрему комісію з заступників усіх губерній і селянського гурту, яка обміркувала б земельну справу.

Після Савельева говорили Массоніус і Кузьмин-Караваєв. Кузьмин-Караваєв зауважив, що земельна справа—страшенно важна, і обмежувати дебатів не можна, бо тільки під час дебатів поліції можуть намітити членів комісії.

Де-хто гукає: "перерив до завтра". Петражицький від імені комісії пропонує вибрати в комісію 88 душ. Кожен член думи мусить написати одну фамилию. Вибраними вважати мусть тих 88 душ, за яких подано відносну більшість голосів. Васильев (з нижгородської губ.) пропонує де-які важні зміни. Голова заявляє, що пропозиції будуть надруковані й завтра їх роздадуть послам.

В пів сьомої год. вечора засідання переривають до того часу, коли скінчиться голосування. Закривлось засідання в 20 хвилин на дев'ять.

ПЕТЕРБУРГ, 16 мая. Засідання почалося в 5 хвилин на першу. Голова читає повідомлення і відповіді ріжних інституцій і людей. Далі читає строчку пропозицію 36 членів думи запитати голову ради міністрів про телеграми до Царя, надруковані в "Правительственном Вѣстникѣ"; отсі телеграми, кажуть члени, що подали заяву, нацьковують одну частину люду на другу і ображають вишу законодавну інституцію. Пропонують запитати Горемікіна: 1) як дається дозвіл друкувати телеграми в "Правительственном Вѣстникѣ", і яке начальство або інституція вибирає вірнопідданчі телеграми для друку; 2) чи ті телеграми друкуються за дозволом голови ради міністрів і 3) на віщо саме дозволяють друкувати такі речі, котрі перш усього зневажать того, кому послаються.

Князь Волконський каже, що ця справа це нагла. Набоков пояснює, що в сій справі дуже важне офіціальне признание, яке виявляється тим, що ці телеграми друкуються в офіційній газеті. Се треба як найскоріше спинити. Дума згожується з тим, що ця справа негайна і починає обміркувати запитання.

Стахович не противиться тому, щоб запитати про се, тільки сперечається проти слів: "дозволяється друкувати такі речі, котрі зневажать того, кому послаються".

Граф Гейдел підтримує Стаховича, кажучи, що царського ім'я не можна вживати в запитаннях міністрів. Цар стоїть по-за партійною боротьбою. Набоков згодується викинути з запитання сі слова. Запитання приймають одголосно в сій зміненій редакції. Дума береться за чергові справи і починає обміркувати подане вчора запитання міністрів внутрішніх справ.

Секретарь читає запитання з приводу боротьби з голодом. Гарячу промову сказав Жялкин. Він пропонує крім запитання висловити обурення з приводу перепоп, які ставить уряд. Він каже: "можна зрозуміти бюрократію, коли вона боронить свою владу і переслідує діячів увільнюючого руху, та не можна дозволити їй примушувати десятки тисяч людей вмирати з голоду". Червоненкіс, колишній земський лікар, пропонує самій думі закладати ідальні. "Подивимось, каже він, чи зачне адміністрація наші столови". Свєрський пропонує протестувати проти розпоряження міністерства Дурново, по якому у селян одібрано право на пособия, коли вони обвинувачувалися за розрухи. Сидельников каже, що всякі запитання ні до чого, доки власть буде в руках теперішнього міністерства. Треба безперестанно вимагати одставки міністерства. Граф Гейдел каже, що треба почекати од міністра пояснення. Де-які факти, як, наприклад, арешт інженера

Чаєва, не вірні. Другі звістки також не провірені. Наприклад, в псковській губ. адміністрація не перешкоджала боротися з голодом. Промовець зауважує, що вільному економічному товариству також не робилось перешкод в його діяльності що до помічи голодним. Розенбаум вважає запитання дуже м'яким. "Адміністрація, яка перешкоджає боротьбі з голодом, робить злочинство, однакове, що вбивство і на це треба вказати в запитанні".

Лосев (тамбов. губ.) каже, що країна за тяжкі гріхи переживає тяжкі часи, подібно до Іерусалима за часів Христа. "Наша адміністрація одмовляється замилити країну і морить її голодом". Предсідатель зупиняє промовця. Михайличенко каже, що факти всі доведені. Уряд одмовив голодаючим од помічи за те, що вони брали участь в розрухах. Треба його самого віддати за це під суд. Предсідатель зупиняє промовця. Але той говорить: "думу не хочуть слухати; вона безсила; треба про не повідомити країну. Думу можуть розігнати". Предсідатель зупиняє промовця. Крики: "годі" (слабенькі оклески). Фон-Рутцен виступає проти запитання, яке дає міністерстові легку можливість виправдатися і тим самим ослабити значіння запитання.

Остафьев (нижегородський) каже, що треба одібрати з рук адміністрації всю справу боротьби з голодом і віддати до рук громадянства. Піп Гума каже, що поміч не завжди йде на користь. Бо хто дістає її, робиться з трудящої кошми нікчемною стреквою. Якушкін пропонує вибрати комісію і доурчити її скласи запитання. Шапошніков проти цього. Долженков каже, що од голоду страшенно мууть люде. В дві години предсідатель назначає перерву на 1 годину.

ПЕТЕРБУРГ, 15 мая. Міністр народної просвіти згодився на проханя ради професорів петербургського університету записати М. Н. Ковалевського професором державного права. Як член думи, професор за лекції жалували не одержуватиме.

Колішнього міністра фінансів тайного совітника Шинова нааначено членом ради державного банку.

Тимчасового віленського губернатора графа Татищева назначено тимчасовим саратовським губернатором.

Судова палата, розібравши діло Королєнка за статю в "Русском Богатствѣ", Мілюкова і Струва за статі про народну волю, усіх трьох оправдала.

Судова палата заборонила на час "Невську Газету". Редактору її Канцелярія позивають.

Головне управління по ділах друку прохає дозволу позвати редактора газет: "Рабочее Слово" і "Призывъ" Азнаурова.

ПЕТЕРБУРГ, 15 мая. Відбулось засідання ради міністрів, на якому радились, як заобогити перевозові зборї з-за грانیци у Финляндію.

РИГА, 16 мая. По присуду військового суду розстріляно 8 чоловік, яких присудили до смерти за вбивство помішника пристава Поржичького й інших поліцейських чинів.

СЕВАСТОПОЛЬ, 15 мая. От що офіційно оповідають про вчорашній замах на генерала Неплюева: 3 по-за музиків вийшов чоловік, підійшов до генерала і кинув бомбу. Бомба не розірвалася. Городовий вхопив злочинця. Тоді з другого боку з-за церковної огради кинуте через публіку другу бомбу, яка розірвалася з страшенним грохотом. Де розірвалася бомба—купа пошматованих трутів і сила ранених. Начальство тільки забризкане кров'ю. Кажуть, що вбито 6, тяжко ранено 14 і легко—40 душ. Арештовано 4 душі. Двоє з них кидали бомби, а двоє подали гасло. Усі вони приїзжі з Петербургу і відмовились сказати хто вони й як зовуться. В одного знайдено тисячу карбованців.

ПЕТЕРБУРГ, 15 мая. Звістка, що голови державної думи нааначено 36 тисяч і кожному з товаришів голови по 24 тисячі карбованців, хвалішшва.

Судова палата оправдала Гесена й Мілюкова, яких судили за статі, надруковані в "Свободном Народѣ".

Царь накавав правительственному сенатові набрати в 1906 році по всій Росції 469,618 некруть.

Царь затвердив пропозицію міністра внутрішніх справ завести штат управління градоначальства в Москві.

Загряничні телеграми.

[БЕРЛІН, 15 мая. Спілка німецьких заводчиків поставила рошитати з 2 юня 60 процентів робітників (себто більшу половину).

ВІДЕНЬ, 16 мая. "Freunden Blatt" повідомляє, що імператор прийняв одставку кабінета Гогенлоге.

(Ар. "Корбуро").

Дописи.

гулявши, козаки стали вертатися до дому на чолі з своїм начальником, котрий їхав уже добре таки закинувши.

Як вони верталися, людей на шляху було сила, бо вони сиділи і ждали скоту, котрий вертався з полів. Порівнявшис з людьми, офіцер закомандував: "поймайте мнѣ къ завтраку двух поросенков"; козаки вигукнули "рады стараться, ваше благородіе", кинулись на свиней, що бігли з пасовиська, а свині пустились в ростіж, так що козакам не довелося зловити ні одного поросята. Після невдачної охоти на поросят вони почали гнати за дівчатами. Тут вже був деякий успіх: дівчата і боки понаминали, та одежу на них пообривали.

Камени (сквирського повіту). Свідомість сільського пролетаріату все збільшується й збільшується. Сільські робітники все краще розуміють, що тільки одною спільною згодою всіх робочих можна добитись сякого-такого поліпшення свого злиденного життя. З власного хаяйства вони не можуть прожати, і мусять волею-неволею ще продавати свою робочу силу панам, які оплачують її зовсім не по божому. Тоді робітники змовляються і не йдуть робити, вимагаючи щоб пан встановив їм більшу плату. Сільські робітники не дуже вважають на закони про забастовки і держаться досить рішуче, хоча й приходиться їм добре сконштувати од начальства, а часом накласти і власною шкурою.

В Камєні, наприклад, недавно оде буда така історія.

В маєтку ген. Баскакова об'явили робічим плату в день по 30 коп. Наші робітники не згодились на таку плату і стали вимагати, щоб приблизили. Але управляючий маєтком не згодився й постановив клякати робочих із сусідніх сіл, а своїх на роботу не приймати. Та наші селяне на це не промовчали, а стали погрозувати по своєму розслатися з тими, хто тільки посміє заявляти у камєнську економію. Всі околишні робічі злякались і ніхто до ген. Баскакова не пішов. Тоді управляючий дав знати про це поліції в м. Паволочі й звідтіля зараз же до нас у Камєнку прислали кінних поліцейських стражників. П'ять душ із "забастовщиків" забрали й одвели в сквирську ярму. Мабузь прийдеться їм таки добре зазнати, бо їх виставлено, яко головних привідців до "бунту", агітаторів.

На чому ж погодились тепер селяне з своїм паном, поки що не відомо...

Ковель (Волинь). Лихо та й годі з тими книжками, що їх стільки понавидавано в останні часі! Здається, і не заборонені вони, бо й друкують, з якої вони виїшли, на них показано, і в кингарнях продають їх зовсім вільно й одверто, наче "дозволені пензурують", та й автори з ними не ховаються, як трапляються колись... А купити таку книжку,—то, гляди, лиха з нею й не одберешся. Терплять люде таке лихе скрїз, терплять вони його і в нас. От що траплялось, наприклад, з учителем церковної школи в селі Бізана д-ем Пушкарчуком. Спокусувся він, бувши у Ковелі, купити скількись там книжок, недавно виданих, —цікаво йому було почитати їх, по-знайомились, що то в них написано; але хто його знає, чи ветиг він, сердешний, їх хоч переглянути: вже 7 квітня його задержано в Ковелі ніби то за те, що він роздавав ці книжки салдатам тутешнього полку. Прийшлося бідоласі виправдуватись, прийшлося доводити, що він купив ці книжки в кингарні Нудлинки, мовляв, як легальні, та що купуючи їх, він одно тільки на думці має: сам черечитати їх хотів, а про салдатів навіть і не агадував. Не спромоглася завинуватися його в такому страшеном "злочинстві" навіть і поліція, бо нічим не змогла довести, що д. Пушкарчук роздавав книжки салдатам. А про те лиха свого д. Пушкарчук так і не позбувся. Сталось це ось через що: губернатор написав про вою справу до архирєя, і в папері своєму зауважив, що "хоч дознанням і не доведено, чи справді Пушкарчук розповсюджував книжки між салдатами, але книжки ці суть видання крайньої партії(?)", а тому, мовляв, Пушкарчука треба прогнати із посади; і д. Пушкарчука увольнили з служби.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Ковель (Волинь). Лихо та й годі з тими книжками, що їх стільки понавидавано в останні часі! Здається, і не заборонені вони, бо й друкують, з якої вони виїшли, на них показано, і в кингарнях продають їх зовсім вільно й одверто, наче "дозволені пензурують", та й автори з ними не ховаються, як трапляються колись... А купити таку книжку,—то, гляди, лиха з нею й не одберешся. Терплять люде таке лихе скрїз, терплять вони його і в нас. От що траплялось, наприклад, з учителем церковної школи в селі Бізана д-ем Пушкарчуком. Спокусувся він, бувши у Ковелі, купити скількись там книжок, недавно виданих, —цікаво йому було почитати їх, по-знайомились, що то в них написано; але хто його знає, чи ветиг він, сердешний, їх хоч переглянути: вже 7 квітня його задержано в Ковелі ніби то за те, що він роздавав ці книжки салдатам тутешнього полку. Прийшлося бідоласі виправдуватись, прийшлося доводити, що він купив ці книжки в кингарні Нудлинки, мовляв, як легальні, та що купуючи їх, він одно тільки на думці має: сам черечитати їх хотів, а про салдатів навіть і не агадував. Не спромоглася завинуватися його в такому страшеном "злочинстві" навіть і поліція, бо нічим не змогла довести, що д. Пушкарчук роздавав книжки салдатам. А про те лиха свого д. Пушкарчук так і не позбувся. Сталось це ось через що: губернатор написав про вою справу до архирєя, і в папері своєму зауважив, що "хоч дознанням і не доведено, чи справді Пушкарчук розповсюджував книжки між салдатами, але книжки ці суть видання крайньої партії(?)", а тому, мовляв, Пушкарчука треба прогнати із посади; і д. Пушкарчука увольнили з служби.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Ковель (Волинь). Лихо та й годі з тими книжками, що їх стільки понавидавано в останні часі! Здається, і не заборонені вони, бо й друкують, з якої вони виїшли, на них показано, і в кингарнях продають їх зовсім вільно й одверто, наче "дозволені пензурують", та й автори з ними не ховаються, як трапляються колись... А купити таку книжку,—то, гляди, лиха з нею й не одберешся. Терплять люде таке лихе скрїз, терплять вони його і в нас. От що траплялось, наприклад, з учителем церковної школи в селі Бізана д-ем Пушкарчуком. Спокусувся він, бувши у Ковелі, купити скількись там книжок, недавно виданих, —цікаво йому було почитати їх, по-знайомились, що то в них написано; але хто його знає, чи ветиг він, сердешний, їх хоч переглянути: вже 7 квітня його задержано в Ковелі ніби то за те, що він роздавав ці книжки салдатам тутешнього полку. Прийшлося бідоласі виправдуватись, прийшлося доводити, що він купив ці книжки в кингарні Нудлинки, мовляв, як легальні, та що купуючи їх, він одно тільки на думці має: сам черечитати їх хотів, а про салдатів навіть і не агадував. Не спромоглася завинуватися його в такому страшеном "злочинстві" навіть і поліція, бо нічим не змогла довести, що д. Пушкарчук роздавав книжки салдатам. А про те лиха свого д. Пушкарчук так і не позбувся. Сталось це ось через що: губернатор написав про вою справу до архирєя, і в папері своєму зауважив, що "хоч дознанням і не доведено, чи справді Пушкарчук розповсюджував книжки між салдатами, але книжки ці суть видання крайньої партії(?)", а тому, мовляв, Пушкарчука треба прогнати із посади; і д. Пушкарчука увольнили з служби.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та вже скоро всьому цьому прийде край.

Отяку біду чинять ці нові, наче й незаборонені книжки: кучу їх чоловік, думає чогось з них навчитись,—та замісць того в тюрму попадає і посади позбавляється. Та чи ж книжки або видавці їх у тому винуваті? Ні. Винуватий старий лад: винувата бюрократія, що боється вільного слова, винуваті губернатори, що вбачають "красоуду" в безневинних книжках, винувате шкільне начальство, що хотіло б, щоб учителя ні в яку книжку, окрім часослова та обихода, не заглядали. Та